

فصلنامه هنر

فصلنامه پژوهشی، فرهنگی، هنری - دوره جدید، شماره ۳ و ۴
شماره پیاپی ۴۵ و ۴۶، پاییز و زمستان ۱۳۹۵ - قیمت ۱۲۰۰۰ تومان

- اصفهان شهر هنرهای زیبا
سردبیر
- اصفهان شهر گنبد‌های فیروزه‌ای
شیرین داروغه
- احیای سرمایه‌های نمادین
دکتر محسن رنانی
- از دارالحکومه تا موزه هنرهای معاصر
دکتر حسین مسجدی
- تالار اشرف، پیوندگاه جلوه‌های زمین و آسمان
دکتر شاهین سپینتا
- سیر نظام آموزشی هنر ...
محمدرضا عمادی - زهرا عمادی
- بررسی تحلیلی بنای هنرستان هنرهای زیبای اصفهان
شورای تحریریه مهندسان معمار و شهرساز پلشیر
- هشت روایت از هشتاد سال درایت
مهندس مرتضی کاظمی
- درختی گشن بیخ و بسیار شاخ
گفت‌وگوی مجید زهتاب با استاد عباسعلی پورصفا
- گوشه‌هایی از اصفهان معاصر و هنرهای تجسمی آن
گفت‌وگوی لیلا شهبازیان با سیدعباس عقلی
- دیدار با استاد امیر هوشنگ جزئی‌زاده
اداره هنری فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان
- نصرالله مهدب، استاد قلمزنی در هنرستان هنرهای زیبا
دکتر عبدالمهدی رجائی
- گزارش فرهنگی
رویدادهای فرهنگی - هنری اصفهان در پاییز و زمستان

فصلنامه پژوهشی، فرهنگی - هنری، دوره جدید، شماره ۳ و ۴
شماره بنای ۴۵ و ۴۶، پاییز و زمستان ۱۳۹۵ - قیمت ۱۲۰۰۰

صاحب امتیاز: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان

مدیر مسؤول و سردبیر: دکتر حبیب‌رضا ارزانی

جانشین سردبیر: شیرین داروغه

مدیر اجرایی: حشمت‌الله انتخابی

زیر نظر هیأت تحریریه

دفتر تخصصی هنرهای تجسمی

با حمایت و همکاری موزه هنرهای معاصر

آماده‌سازی و نظارت فنی: انتشارات نقش مانا

صفحه‌آرا: علی سجادیه | حروف‌نگار: مرضیه کوچک‌زاد

نسخه‌پردازی و نمونه‌خوانی: بهجت قریشی‌نژاد

طراح بسم‌الله: احمد قره‌حصاری، متوفی ۹۶۳- به‌خط توقیع جلی

تصویر روی جلد: هنرستان هنرهای زیبا

صفحه دوم جلد: اثر زنده‌یاد استاد عباسعلی پورصفا

صفحه سوم جلد: اثر استاد امیر هوشنگ جزئی‌زاده

پشت جلد: موزه هنرهای معاصر اصفهان

لیتوگرافی: پدیده | چاپ جلد: ملت

چاپ متن: فرزندگان | صحافی: بابک

نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است.

فصلنامه در ویرایش و کوتاه کردن مطالب آزاد است.

آرای نویسندگان لزوماً دیدگاه فصلنامه فرهنگ اصفهان نیست.

لطفاً مقالات را با خط خوانا و ترجیحاً تایپ شده ارسال فرمایید.

نشانی: اصفهان، خیابان صائب، مجتمع فرهنگی صائب، دفتر فصلنامه

تلفن: ۰۳۱ ۳۳۳۵۷۷۱۱

فصلنامه

۲ | اصفهان شهر هنرهای زیبا

دکتر حبیب‌رضا ارزانی

۳ | اصفهان شهر گنبد‌های فیروزه‌ای

شیرین داروغه

۴ | احیای سرمایه‌های نمادین

دکتر محسن رنانی

۶ | از دارالحکومه تا موزه هنرهای معاصر

دکتر حسین مسجدی

۱۸ | تالار اشرف، پیوندگاه جلوه‌های زیبای زمین و آسمان

دکتر شاهین سپنتا

۲۵ | سیر نظام آموزشی هنر از کارگاه‌های هنری تا هنرستان‌های هنری

محمد رضا عمادی - زهرا عمادی

۳۲ | بررسی تحلیلی بنای هنرستان هنرهای زیبای اصفهان

شورای تحریریه مهندسان مشاور معمار و شهرساز پلشیر

۴۶ | هشت روایت از هشتاد سال درایت

مهندس مرتضی کاظمی

۵۰ | درختی گشن بیخ و بسیار شاخ

گفت‌وگو با زنده‌یاد استاد عباسعلی پورصفا | مجید زهتاب

۵۶ | گوشه‌هایی از اصفهان معاصر و هنرهای تجسمی آن

گفت‌وگو با سیدعباس عقیلی، هنرمند نقاش | لیلیا شهبازیان

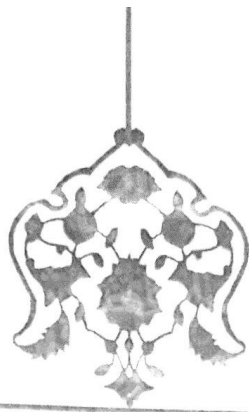
۶۳ | دیدار با هنرمند پیشکسوت استاد امیر هوشنگ جزئی‌زاده

اداره هنری فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان

۶۸ | نصرالله مهذب، استاد قلم‌زنی در هنرستان هنرهای زیبا

دکتر عبدالمهدی رجائی

۷۰ | گزارش فرهنگی - نگاهی به رویدادهای فرهنگی پاییز و زمستان اصفهان

احیای سرمایه‌های نهادین

گام نخست احیای هنرهای فراموش شده

دکتر محسن رنانی*

را همراه با تصویر «سی مرغ» نمایش می‌داد. از شرکت کنندگان پرسیدم نام این هنر چیست و متأسفانه هیچ کس آن هنر را نمی‌شناخت. ما به کجای رویم؟ (و البته من نیز اینجا هنر «کپ‌بری» را معرفی نمی‌کنم تا خوانندگان خود به جست‌وجوی پیردازند).

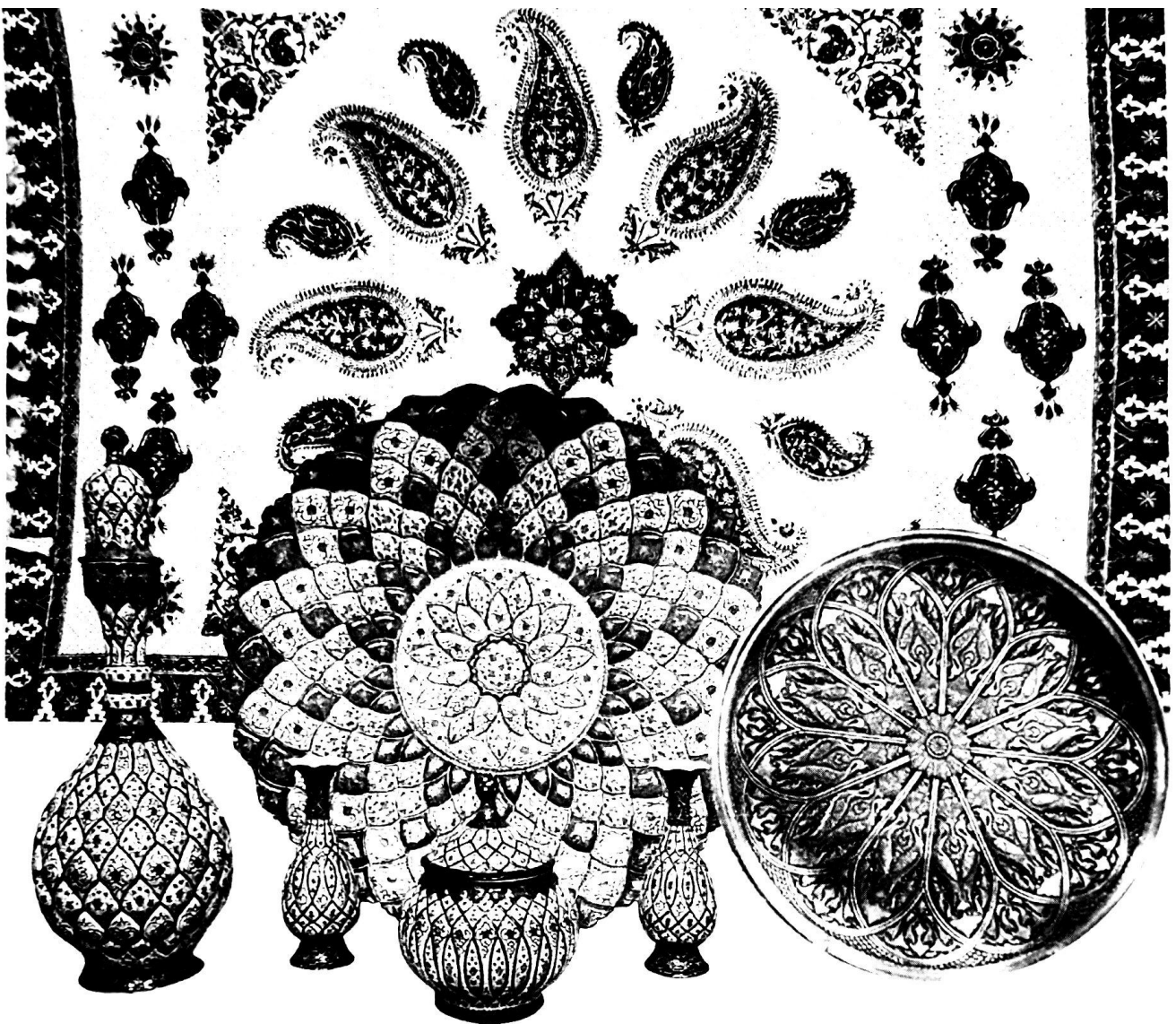
قاجاران از روی عداوت و حماقت، خیلی کوشیدند تا هنر و صنعت شکوفا شده عصر صفوی را نابود کنند، اما نشد. اگر شده بود اکنون ما چه داشتیم؟ هیچ. اکنون البته کسی کمر نبسته است که صناعات و هنرهای تاریخی ما را نابود کند، اما همه ما به گونه‌ای نانوشته و خاموش با شیوه‌های عمل خود داریم چنین می‌کنیم.

تاجری که اجناس هنری و صنایع دستی چینی را وارد می‌کند؛ آن فروشنده‌ای که به جای صنایع دستی ایرانی محصولات هنری چینی را در فروشگاه خود می‌فروشد؛ آن خانم خانه‌داری که به جای هدیه یک آینه خاتم یا یک سفره قلمکار، یا یک کاسه میناکار برای جشن تولد دوستش، یک ظرف چینی تزئینی ساخت چین یا فرانسه هدیه می‌دهد؛ آن مأموری که در فرودگاه بر خورد غیرمحترمانه‌ای با توریست‌ها می‌کند؛ آن کارمند هتلی که با تئانی با واسطه‌های متقلب صنایع دستی، توریست‌ها را سرکیسه می‌کند؛ آن راننده تاکسی که از بی‌اطلاعی توریست‌ها سوء استفاده می‌کند و کرایه‌های گزاف می‌گیرد؛ همه و همه به نوعی کمر بسته‌اند تا زمینه رشد و پیشرفت هنرها و صناعات سنتی ما را که حیاتشان به توریست‌ها گره خورده است از بین ببرند.

ما داریم فراموش می‌شویم. هویت یک ملت به داشته‌هایی است که در پهنای تاریخ توانسته است آنها را تبلور و تجسم عینی و بیرونی بدهد. تمدن و فرهنگ دورویه مجسم و نامجسم هویت تاریخی یک ملت است. ملتی که عناصر تمدنی و فرهنگی خود را از دست بدهد، بی‌هویت و بعد به راحتی مغلوب می‌شود. مغلوب دشمن خارجی در جنگ، مغلوب فرهنگ خارجی در مصرف، مغلوب ارزش‌های خارجی در زندگی، مغلوب فناوری خارجی در تولید.

بخش بزرگی از هنرها و صناعات سنتی و تاریخی ما در حال نابودی و فراموشی است. در بسیاری از هنرها و صناعات، دیگر «استاد کار» نداریم و در برخی نیز فقط یک استاد دوران بازنشستگی و کهولت خویش را می‌گذرانند. پرکشیدن هر یک از این استادان یعنی پایانی بر زندگی یک صنعت یا یک هنر ملی ما. ما چشم برهم گذاشته‌ایم و هنرها و صنایع دستی ما دارد یک به یک فراموش می‌شود. امروز در نشستی در بنیاد توتن خانواده (بنیاد توانمندسازی توسعه محور خانواده) که حدود ۵۰ نفر شرکت داشتند حضور یافتیم. اعضای نشست بیشترشان استادان دانشگاه و سرآمدان حرفه خود یا دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری بودند. محل جلسه در سرای عطار (اصفهان) بود. ساختمانی نوساز، اما مقهور هنرهای سنتی ما که هر بخش آن با یکی از هنرهای معماری ایرانی تزئین شده است. دیوار اصلی محل جلسه با هنر «کپ‌بری» تصویر سیمرغ داستان عطار

* استاد دانشگاه اصفهان

داشته‌های هنری و صنعتی که طی هزاران سال شکل گرفته است را فراموش خواهیم کرد. باید دست به کار شویم.

گرچه مقامات رسمی دستور داده‌اند که برای هنرها و صناعات در حال فراموشی فکری بشود، اما احیای این هنرها و صناعات به دستور نیست. دستور فقط زمینه قانونی آن را مهیای می‌کند. کل جامعه هنری و فعالان حوزه صنایع دستی، دانشکده‌های هنر، دانشجویان و استادان هنر و صنایع دستی، خریداران داخلی و سیاستگذاران باید در یک حرکت ملی برای حفظ و احیای آنها مشارکت کنند.

به گمان من به‌عنوان یک حرکت نخستین برای حفظ هنرها و صناعات فراموش شده، لازم است سرمایه‌های نمادین این حوزه‌ها را شناسایی و معرفی کنیم. برای این کار، دانشگاه‌های کشور که رشته‌های مرتبط با هنر و صناعات دستی و سنتی را دارند می‌توانند با کسب اجازه از وزارت علوم، به سرآمدان تمام این رشته‌ها در سطح ملی یا استانی، دکترای افتخاری همراه با مجوزهای رسمی برای تأسیس آموزشگاه مرتبط بدهند. اگر چنین جسارتی داشته باشیم شاید بتوانیم مانع زوال منابع هویتی مان شویم. ■

متأسفانه کاهش در آمد نفت و بی‌پولی دولت هم عاملی شده است که در خیلی از حوزه‌ها دولت دیگر نتواند وظایف خودش را در جهت سرمایه‌گذاری برای حفظ، احیا و ترویج این هنرها و صناعات انجام دهد. اگر این وضع ادامه یابد دو دهه دیگر بخش بزرگی از هنرها و صنایع سنتی و تاریخی ما به تاریخ خواهد پیوست.

با سقوط قیمت نفت - که البته پیش‌بینی این است که ادامه یابد و دست کم دیگر افزایش نیابد و نفت نیز به خواهرش زغال سنگ بپیوندد - منبع اصلی درآمد یکصد سال گذشته ما رو به افول است و دیگر حتی برای تأمین نیازهای اساسی کشورمان هم نمی‌توانیم به آن تکیه کنیم. گاز هم سر در میلیون‌ها بخاری و آبگرمکن و نیروگاه داخلی دارد و دیگر نمی‌تواند منبع درآمد قابل‌اعتنایی برای کشور ما باشد. ما چه داریم جز دو کویر بزرگ، دریاچه‌ها و رودهای خشکیده، نفت ارزان شده، گازی که اسیر الگوی مصرف بی‌رویه داخلی شده و...؟

فرصت چندانی نداریم. نمی‌دانم تا کی اوضاع سیاسی ما با دنیا عادی و معمولی می‌شود. اما تا آن زمان اگر دست روی دست بگذاریم،